

Euroopa Liidu
Nõukogu

Brüssel, 18. juuni 2024
(OR. en)

11333/24

COPEN 326
JAI 1067

MENETLUSE TULEMUS

Saatja:	Nõukogu peasekretariaat
Saaja:	Delegatsioonid
Eelmise dok nr:	10254/24
Teema:	Nõukogu järelused, milles käsitletakse kolmandate riikidega tehtava õiguslase koostöö tugevdamist organiseeritud kuritegevuse vastases võitluses

Delegatsioonidele edastatakse lisas 13.–14. juunil 2024 toimunud nõukogu 4031. istungil heaks kiidetud nõukogu järelused, milles käsitletakse kolmandate riikidega tehtava õiguslase koostöö tugevdamist organiseeritud kuritegevuse vastases võitluses.

Nõukogu järeldused

„Võitlus ebaseadusliku uimastikaubanduse ja organiseeritud kuritegevuse vastu:

kolmandate riikidega tehtava õiguslase koostöö tugevdamine“

Sissejuhatus**Üldine küsimus**

- a) Organiseeritud kuritegevus ja ebaseaduslik uimastikaubandus kujutavad endast suurt ohtu Euroopa kodanikele, ettevõtjatele ja institutsioonidele, samuti Euroopa majandusele ja liikmesriikide julgeolekule. Organiseeritud kuritegelikud rühmitused kasutavad üha enam äärmuslikku vägivalda, imbumist seaduslikku majandustegevusse ja korruptsiooni, õõnestades sellega õigusriigi põhimõtet ja seades ohtu meie demokraatia põhialused.
- b) ELi organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemise strateegia (2021–2025)¹ eesmärk on edendada õiguskaitse- ja õiguslase koostööd, võidelda organiseeritud kuritegevuse struktuuride ja kaalukate kuritegude vastu, likvideerida kriminaaltulu ja tagada tänapäevane reageerimine tehnoloogia arengule. ELi narkostrategia (2021–2025) ja ELi uimastitevastase võitluse tegevuskava (2021–2025) moodustavad uimastipoliitika üldise poliitilise raamistiku. Nendes kohaldatakse riigi, ELi ja rahvusvahelisel tasandil uimastiküsimuste käsitlemisel tõenduspõhist, terviklikku, tasakaalustatud ja valdkonnaülest lähenemisviisi. Hilisemas dokumendis, st komisjoni teatises „ELi tegevuskava võitluseks ebaseadusliku uimastikaubanduse ja organiseeritud kuritegevusega“,² on esitatud meetmed logistikasõlmede vastupidavuse tugevdamiseks, sealhulgas Euroopa sadamate liidu kaudu, suure riskiga kuritegelike võrgustike lõhkumiseks, ennetustegevuseks ja rahvusvaheliseks koostööks.

¹ 8085/21 + ADD1.

² 14114/23.

- c) Sellele raamistikule tuginedes ja üha murettekitavama uimastiolukorra tõttu on tungiv vajadus võtta mõjusaid meetmeid, et võidelda uimastitega seotud organiseeritud kuritegevuse vastu ELi liikmesriikide, institutsioonide ja ametite koostöös ning mitmekülgse lähenemisviisi alusel. Käesolevates järeldustes käsitletakse nende meetmete aspekte, mis on seotud kolmandate riikidega tehtava õiguslase koostöö tugevdamisega.

Õiguslane koostöö

- d) Enamik kõige ohtlikumatest kuritegelikest võrgustikest ulatub EList kaugemale. See ülemaailmne ulatus kajastub kuritegelike võrgustike koosseisus, kus 821 kõige ohtlikuma kuritegeliku võrgustiku liikmete hulgas on esindatud 112 kodakondsust³. Kolmandate riikidega tehtav õiguslane koostöö on seega hädavajalik, et hõlbustada süüdistuste esitamist ja tuua kuritegelike võrgustike liikmed kohtu ette.
- e) Kolmandate riikidega tehtav õiguslane koostöö on juba hästi arenenud nii liikmesriikide kui ka ELi tasandil. ELi tasandil on juba olemas mitmeid vahendeid, foorumeid ja õigusakte. Eurojust, Euroopa Prokuratuur ja eriti kriminaalasjades tehtava Euroopa õiguslase koostöö võrgustik laiendavad õiguslase koostöö hõlbustamiseks pidevalt oma koostööd ja partnerlust kolmandate riikidega. Aluslepingute piires on vaja võtta täiendavaid meetmeid, et veelgi parandada kolmandate riikidega tehtavat õiguslast koostööd organiseeritud kuritegevuse vastases võitluses. See töö peaks keskenduma piiratud arvule prioriteetidele, et saavutada lühikeses perspektiivis tulemusi.

³ Europol avalik aruanne „Decoding the EU’s most threatening criminal networks“.

- f) Meetmed, mida saaks võtta nii liidu kui ka liikmesriikide tasandil kriminaalasjades tehtava õigusosalase koostöö tugevdamiseks, on sõltuvalt asjaomasest kolmandast riigist erinevad. Arvesse tuleb võtta järgmisi elemente: juba tehtava kohtu- ja õigusosalase koostöö tase; õigusriigi ja põhiõiguste, sealhulgas andmekaitse olukord; kolmanda riigi olukord inimkaubanduse ohvrite ja salakauba päritolu-, transiidi- või sihtriigina; mil määral on kolmas riik ELis tegutsevate kuritegelike organisatsioonide päritoluriik; mil määral kuritarvitavad kolmandat riiki turvalise varjupaigana inimesed, keda kahtlustatakse selles, et neil on oluline roll kuritegeliku organisatsiooni tegevuses, ning kes saavad kasu kuritegelikust tegevusest ja kriminaaltulust – neid nimetatakse ka väärtuslikeks sihtmärkideks. Arvesse võib võtta ka märkimisväärsed puudusi, mis aitavad kaasa kuritegelike organisatsioonide suutlikkusele pesta raha või liigutada ebaseaduslikku päritolu vara finantssüsteemi kaudu. Allpool esitatud meetmeid peaksid hindama kõik asjaomased sidusrühmad vastavalt oma volitustele ja pädevusele ning kooskõlas lojaalse koostöö põhimõttega iga kolmanda riigi puhul, kellega on vaja õigusosalast koostööd parandada. Neid meetmeid tuleks rakendada paindlikult, võttes arvesse erinevaid olukordi ja konkreetset konteksti.
- g) Kooskõlas aluslepingutega jääb liikmesriikidele ulatuslik pädevus määrata kindlaks kõige tõhusamad vahendid kolmandate riikidega kriminaalasjades tehtavaks kahepoolseks õigusosalaseks koostööks. Enamik allpool loetletud meetmetest täiendavad meetmeid, mida liikmesriigid võtavad kahepoolisel tasandil kolmandate riikidega tehtavas õigusosalases koostöös.

Nõukogu järeldused

1. Nõukogu rõhutab vajadust tugevdada organiseeritud kuritegevuse vastases võitluses kolmandate riikidega kriminaalasjades tehtavat õiguslast koostööd. Sellega seoses ja toetades üldiselt jätkuvaid jõupingutusi kolmandate riikidega tehtavas õiguslastes koostöös, leiab nõukogu, et tööd on vaja jätkata. ELi tasandil kavandatavate uute meetmete eesmärk on täiendada ja tugevdada olemasolevaid ELi meetmeid ja liikmesriikide kahepoolset võetavaid meetmeid.
2. Uued meetmed peaksid keskenduma kolmandatele riikidele, kellega oleks eriti kasulik teha täiendavaid jõupingutusi, et tugevdada õiguslast koostööd võitluses organiseeritud kuritegevuse vastu. Kolmandad riigid on võimalik kindlaks teha asjakohaste kriteeriumide alusel, näiteks kolmandates riikides asuvate väärtuslike sihtmärkide⁴ arv, mille kohta on esitatud õiguslast koostöö taotlused (sealhulgas väljaandmistootlused, vastastikuse õigusabi taotlused ja konfiskeerimistootlused), ning oluliste puuduste olemasolu, mis aitavad kaasa kuritegelike organisatsioonide suutlikkusele pesta raha või liigutada ebaseaduslikku päritolu vara finantssüsteemi kaudu (käesolevates järeldustes edaspidi „prioriteetsed kolmandad riigid“).
3. Sellega seoses kutsub nõukogu Eurojusti üles, konsulteerides asjakohasel juhul Euroopa õiguslast koostöö võrgustiku, Europol ja Euroopa Prokuratuuriga, koguma ja hindama teavet riikide kohta, kellega on organiseeritud kuritegevuse vastases võitluses eriti oluline teha tugevdatud koostööd, ning edastama tulemused nõukogule ja komisjonile arutamiseks. Seni võib töö allpool kirjeldatud meetmetega juba alata, tuginedes iga liikmesriigi, komisjoni ja Eurojusti tehtud vajaduste hindamisele. See võimaldab tulevikus prioriteete paremini seada ja koordineerida.

⁴ Väärtuslikud sihtmärgid on üksikisikud ja kuritegelikud organisatsioonid, kes kujutavad endast suurimat organiseeritud ja raske kuritegevuse ohtu, Europol Programming Document 2024–2026, lk 58.

4. Nõukogu kutsub liikmesriike, komisjoni, Eurojusti ja Euroopa õigusalase koostöö võrgustikku üles korraldama prioriteetsete kolmandate riikidega tehtava õigusalase koostööga seotud kogemuste ja parimate tavade vahetamist liikmesriikide ekspertide vahel. On oluline, et vastavatele kohtumistele ei kutsutaks osalema mitte ainult prokuröre ja asjakohasel juhul eeluurimiskohtunikke ja õiguskaitseametnikke, vaid ka keskasutusi. Samuti on oluline paindlikkus, võttes arvesse, et liikmesriikidel on konkreetsete kolmandate riikide puhul erinev koostöö määr ja erinevad vajadused.
5. Liikmesriike kutsutakse üles tagama, et prioriteetsetes kolmandates riikides asuvaid ja õigusalase koostöö hõlbustamises osalevaid liikmesriikide ametiasutusi, sõltuvalt iga liikmesriigi korraldusest näiteks kontaktametnikke, sidekohtunikke või diplomaatilisi esindusi, innustatakse jagama asjaomase kolmanda riigiga kriminaalasjades tehtava õigusalase koostöö käigus saadud kogemusi ja häid tavasid ning asjakohasel juhul arutama võimalikke ühiseid lähenemisviise selle kolmanda riigi ametiasutustega suhtlemiseks. Sellist teabevahetust võiks korraldada mitteametlikult ja paindlikult, kaasates asjakohasel juhul ELi esindajaid.
6. Eurojust on arendanud intensiivset koostööd mitme kolmanda riigiga. Üks sellise koostöö vorme on sideprokuröride lähetamine Eurojusti. On sõlmitud mitu koostöölepingut ning mitu koostöölepingut on ELil veel läbirääkimisel ja sõlmimisel. Selline lähenemisviis on osutunud eriti väärtuslikuks. Operatiivselt põhjendatud juhtudel võib olla vaja teha täiendavaid jõupingutusi. Eurojustil palutakse kaaluda määruse (EL) 2018/1727 artiklis 53 sätestatud sidekohtunike lähetamist väljavalitud juhtumite puhul ja võimaluse korral eelarve täitmise raames.

7. Rahvusvahelise lepingu olemasolu, millega nähakse ette õiguslik alus kolmandate riikidega tehtavaks õigusalaseks koostööks, hõlbustab oluliselt sellist koostööd. Liikmesriike, Euroopa välisteenistust ja komisjoni kutsutakse üles edendama prioriteetsete kolmandate riikide ühinemist Euroopa Nõukogu konventsioonidega, mis annavad sellise õigusliku aluse, eelkõige väljaandmise ja vastastikuse õigusabi konventsioonide ja nende protokollidega. Ühinemist tuleks edendada koostöös Euroopa Nõukoguga.
8. Prioriteetsete kolmandate riikidega tehtava koostöö tõhustamiseks on oluline teha lisaks diplomaatilisi jõupingutusi. Muu hulgas tagatakse sellega, et ELi ja nende kolmandate riikide vahelistes laiemates aruteludes võetakse nõuetekohaselt arvesse õigusalasest koostöö küsimusi, eeskätt väljaandmisega seotud raskusi. Sellest tulenevalt:
- a) palutakse komisjonil Eurojustiga ning asjakohasel juhul Europoli ja Euroopa välisteenistusega konsulteerides valmistada ette prioriteetsete kolmandate riikidega suhtlemist käsitleva teabe pakett ja seda korrapäraselt ajakohastada, sealhulgas asjakohased andmed õiguskaitse- ja õigusalasest koostöö taseme kohta. Nimetatud teabepaketti saab kasutada erinevatel koostööfoorumitel, poliitilistes dialoogides või ELi esindajate visiitidel. Samuti tuleks seda jagada liikmesriikidega, et nad saaksid seda kasutada suhtlemisel asjaomase kolmanda riigiga;
 - b) kutsutakse komisjoni ja liikmesriike üles korraldama asjakohasel juhul spetsiaalseid Euroopa tiimi dialooge prioriteetsete kolmandate riikidega, kus osalevad komisjoni ja asjaomaste liikmesriikide kõrgetasemelised esindajad, et arutada konkreetset seda, kuidas kõik pooled saaksid õigusalasest koostööd parandada.

9. Eespool kirjeldatud meetmed kujutavad endast kolmandate riikidega tehtava õiguslase koostöö vahendeid, mida saab kasutada paindlikult ja sõltuvalt konkreetsetest asjaoludest (sealhulgas kohtusüsteemi sõltumatuse, inimõiguste ja andmekaitse olukorrast). Nimetatud töövahendid on eriti kasulikud selliste täiendavate jõupingutuste tegemisel, mille eesmärk on parandada ja tõhustada prioriteetsete kolmandate riikidega tehtavat õiguslast koostööd kooskõlastatult õiguskaitsealaste jõupingutustega. Kõnealused töövahendid on asjakohased ka kolmandate riikidega tehtava õiguslase koostöö laiemas kontekstis üldiselt ja seda tuleks selles kontekstis arvesse võtta.
-